Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, N. Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — ЧИСЛО 139. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 16-го ЧЕРВНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 139. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JUNE 16, 1921. — THREE CENTS

ЗНОВ БИТВА В МІНҐО.

ОДИН МАЙНЕР ПОГИБ, ОДИН РАНЕНИЙ.

ВІЛІЄМСОН, Вест Верджінія, 14. червня. — В окрузі Мінґо вибухли знов бійки, котрі потягнули за собою втрату людського життя.

До битви прийшло, як каже стейтова поліція, тоді, як поліція пішла шукати за виновниками стрілянини, яка мала мати місце попередного дня. Підчас сеї стрілянини, як каже поліція, хтось від табору страйкарів мав стріляти до автомобіля, в котрім їхав суперінтендент одної майни, проти котрої ведеться страйк, та дві пані. Сі стріли вправді нікого не ранили, але поліція хотіла відкрити виновників. Громада стейтової поліції, котра хотіла рано наближитися до шатер страйкарів в Лик Крік, не могла дійти до шатер, бо на них також стріляно.

Ґенерал Дейвис, котрий командує стейтовими військами підчас военного права, проголошеного ґубернатором стейту, вибрався самий з великим відділом стейтових військ. Коли вони зближилися до табору страйкарів, командант приказав стоячим коло шатер майнерам підняти в гору руки. На се мали на цілий відділ посипатися кулі. Підчас битви, яка вивязалася, погиб майнер Алекс Брідлав, а стейтовий жовнір Джеймс Бавелс був ранений в плече. Мартин Джастис, котрий стоїть на чолі кольонії страйкарів, був поцілений аж два рази; один раз в ногу, другий раз в лице. Стейтова поліція арештувала опісля коло двайцять майнерів та відставила їх до арештів.

(Табор коло Лик Крік удержує союз майнерських орґанізацій, так звані Обеднані Копальняні Робітники. Страйкарі живуть в шатрах, бо від часу страйку властителі домів повикидали їх з домів. Зорґанізовані під впливом властителів майн „сторожі чуйности" ведуть кампанію за знесеннем сих таборів, думаючи, що по осягненню сего страйк скоро зломиться.)

СУД КАЖЕ, ЩО ВОЄННИЙ СТАН В МІНҐО БЕЗПРАВНИЙ

ЧАРЛСТОН, 14. червня. — А. Д. Левиндер, орґанізатор Обеднаних Копалняних Робітників, орґанізації, котра веде страйк майнерів в Мінґо, був арештований на основі проклямації ґубернатора про заведенне военного стану в цілім страйковім окрузі. Арештований вніс до суду позов за „гебіас корпас", на основі котрого арештуючий чоловіка урядник мусить звитися з арештантом в суді та доказати, що він має право задержувати свого арештанта. Найвисший уряд, розбираючи справу, рішив, що ґубернатор стейту не мав права проголошувати военного стану в окрузі, не занявши його вперед стейтовими військами.

СЕНАТ НЕ ГОДИТЬСЯ НА РЕЗОЛЮЦІЮ ПОРТЕРА.

ВАШІНҐТОН, 14. червня. — Сенат дістав уже мирову резолюцію конґресмена Портера, ухвалену учора палатою послів. Однак сенат відразу заявився проти неї. Цілу справу відослано на так звану конференцію, котра складається з представителів сенату та представителів палати послів. На конференції прийде певно до завзятої боротьби межи членами, тим більше, що межи представителями сенату нема згоди щодо резолюції: одні хочуть резолюції Портера, другі резолюції Нокса. Демократи попирають резолюцію Портера, а републиканські провідники в сенаті обстоюють при резолюції сенатора Нокса.

ОДИНОКИЙ СОЦІЯЛІСТ В ПАЛАТІ ПОСЛІВ ВНОСИТЬ МИРОВУ РЕЗОЛЮЦІЮ.

ВАШІНҐТОН, 14. червня. — Конґресмен Лондон, одинокий соціялістичний представитель в палаті послів, вніс в палаті послів резолюцію, котра заявляє, що війна з центральними державами покінчена, та домагається скликання межинародної конференції для вироблення основ світового мира. Він пропонує також, щоби усі аліянтські держави відкликали свої воєнні довги.

КОНВЕНЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ДЕНВЕР, 14. червня. — Підчас нинішних нарад предсідатель Американської Федерації Праці, Самуель Ґомперс, закидав німецькому юнійному рухови, що се він завинив за вибух війни. Він також признав, що на мировій конференції не поводилися люди найкращими мотивами.

СПРАВА ІРЛЯНДІЇ ГРОЗИТЬ ПОВАЖНИМ КЛОПОТОМ НА КОНВЕНЦІЇ.

Від імени Британського Конґресу Промислових Юній промовляв Джеймс Томас, провідник анґлійського трейдюнійного руху та президент Межинародної Федерації Трейд Юній. В своїй промові Томас звертав увагу американським робітникам, щоби вони не думали, що можуть розвязати айрищську квестію. Він говорив, що айришську квестію можуть розвязати лише анґлійські робітники. Сі робітники стоять за свободою для Ірляндії, але противляться сьому, щоби Ірляндія станула на случай війни основою ворожих морських операцій проти Анґлії. Теперішне замішанне в айрищськім питанню Томас приписував віроломству анґлійських політиків супроти Ірляндії за послідних 100 літ. Ірляндської справи не можуть вирішити резолюціями американські робітники.

Ся послідна осторога відносилася до резолюції, предложеної на конвенції прихильниками независимости Ірляндії. Ся резолюція взиває американських робітників, щоби вони бойкотували всі анґлійські товари, анґлійські товариства обезпечення і взагалі всі анґлійські предприємства. Виконавчий комітет Американської Федерації Праці мавби виготовити лісту анґлійських фірм та післати сей спис кождому юністови в Злучених Державах. Дальше конвенція малаби завізвати американський уряд наперти на анґлійський уряд, щоби він визнав Ірляндію як самостійну державу.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР НАРІКАЄ НА СЕРБСЬКОГО КОНЗУЛЯ.

Америкаський секретар стейту Гюз вислав до сербського уряду протест проти діяльности сербського конзуля в Ню Йорку, д-ра Савіча, за те, що сей мав уживати своєї урядової власти, щоби пошкодити в бизнесі Франкови Зоті, що видає сербську ґазету в Ню Йорку. Савіч мав не допускати до сього, щоби ріжні предприємства оголошувалися в ґазеті Зоті, ба навіть мав загрозити усім, що там хотіли оголошуватися, що він не дасть їм пашпортів та віз на пашпорти. Савіч перечить твердженням.

$95 ЗА ВИСАДЖЕННЄ У ВОЗДУХ ДОМУ.

Перед судом в Патерсон, Ню Джерзі, засідає тепер трох людий, обжалованих за те, що вони мали змовитися висадити у воздух дім одного італійського імiґранта, фабриканта шовку. Бувший жовнір американської армії, Френк Конвей, котрий через війну окалічів на все, зізнав перед судом, що заговірники обіцяли йому за висадженнє дому 95 долярів; якби хто був скалічений вибухом, то він мав дістати сто долярів, а якби хто погиб, то він мав дістати 200 долярів або більше. Як судя питався його, чому він рішився на таке діло, военний ветеран відповів, що він хотів заробити легким способом якийсь крейцар, а кромі сего хотів помогти ближньому. Після зізнань сього свідка, причиною змахау була пімста одного Італійця на фабриканта шовку за те, що один з синів послідного скривдив дівчину першого.

СМЕРТЬ В НАСЛІДОК НЕОБЕРЕЖНОГО ВИКАДЖУВАННЯ КОРАБЛЯ.

На 42. пірі на Норт Ривер в Ню Йорку стоїть корабель Ордуна, котрий має виїхати на слідуючу суботу до Европи. Після обовязуючого закона корабель має бути викаджений сірковим ґазом перед виїздом. Звичайно перед починаннем каджения, котре відбувається в той спосіб, що по цілім кораблі уміщують смолоскипи з сірчаним ґазом, кількох моряків іде по всіх закутинах корабля, сповіщаючи моряків про наближаючеся каджение. Таке каджение мали відбути на Ордуні в понеділок. В одній комнаті для моряків спало 5 моряків. Один з них пробудився, і побачив цілу хату переповнену душачим ґазом. Він зараз став будити решту своїх товаришів. Однак лише один прийшов до себе. Оба затяглися на поклад корабля, звідки дали знати корабельним офіцерам про страшне положенне трох товаришів. Вони зараз на місци впали непритомні. Тимчасом, як їх ратували лікарі, кількох моряків, з нараженнєм власного життя кинулося ратувати нещасних. Однак лише двох вдалося прикликати до життя. Один уже був неживий: він погиб від випарів сірки.

Тепер поліція розвела слідство над тим, хто винуватий за нещасний випадок. Ціла справа обертається коло того, чи хто повідомив був моряків про каджение.

ЧЕТВЕРТА ЖІНКА АРЕШТОВАНА В СПРАВІ КЕЙБЕРА.

Велика лава присяжних суддів постановила обжаловати повитуху Ерменіто Колявіто як четверту головну виновницю за убийство друкарського предприємця Дена Кейбера, що погиб два роки тому від 24 пробить ножем. Се вже четверта женщина, яка стане перед судом обжалована за сей злочин. Трома першими женщинами є: вдова по убитім, її мати та її дочка.

Арештованнє повитухи наступило по двох тижнях слідства, підчас котрого вона відограла своїми зізнаннями велику ролю. Вона обжалувала ряд людий за сей самий злочин, за котрий вона також буде відповідати перед судом. Прокураторія обжаловує її наперед за даннє отруї Кейберови та за участь в пробиттю ножем.

Після зізнань повитухи перед поліцією, вона з двома нанятими убийниками, котрих вона називає по імени: Тоні та Сем, пішла оглянути дім, в котрім мали доконати убийства. Вечером, коли мали доконати убийства, дочка жени Дена грала на фортепяні, щоби заглушити кроки убийників, підкрадаючихся до хорої жертви. Пані Брикел, мати жени жертви, мала стояти вечером на ґанку, на знак, що пора відповідна. Двері мали бути отворені. В кілька днів по умовленім дни два замовлені убийники стали нарікати перед повитухою, що вони були в означенім часі перед домом Кейбера, але застали двері зачинені, і не бачили ніякої женщини на ґанку. Панна Маріон Мекардел була тоді з нею. Вона мала сказати: „Прийдіть нині вечером, а застанете все готове." Вони докладно передискутували плян до найменчих подробиць. Вечером повитуха була в домі, де мав доконатися морд. Як усе уже було готове, в хаті стало так тихо, що можнаби чути, як іголка впалаб на землю. Вона вийшла з дому, і на другий день прочитала в часописях про убийство. Таке зізнаннє мала вона зложити перед поліцією.

УКРАЇНЦІ ПОМАГАЮТЬ БІЛОРУСИНАМ.

Під сим заголовком поміщує виленська „Наша Думка" слідуючу вістку: Співробітник „Нашої Думки" М. Гарецький, дістав з Ґенуї (Італія) письмо від українського професора В. Шебедіва, в якім професор просить дозволу на передрук „Історії білоруської літератури" М. Гарецького на італійську мову. Професор повідомляє, що опрацювана ним по італійськи „Історія" може бути виданою італійським видавничим товариством в Медіоляні і зробить велике вражіннє серед італійських кругів. Гурток Українців в Італії, разом з проф. В. Шебедівим, нераз уже сильно помагав справі білоруського відродження, уміщуючи в італійській пресі статті про Білорусь і ріжні інформації про білоруське життє та змагання Білорусинів до незалежности.

КОНЕЦЬ ЛАКАВТУ БУДІВЛЯНИХ РОБІТНИКІВ.

Як лише почалися переслухання перед судом в справі будівляних робітників міста Шікаґо зараз предприємці та робітники показалися охочими до полагодження своєї боротьби. Коло 20.000 будівляних робітників, які були виникнені з роботи від 1. мая, вернулися до роботи. З того пророкують великий рух в будівляним промислі в Шікаґо.

ОСТОРОГА.

В Злучених Державах появились фалщиві підроблені 10-долярові банкноти. Вони часом дістаються людям в руки в новому виді в більщий скількости. Дуже подібні до правдивих.

Колц приймаете більшу скількість десяток, то добре глядіть, що берете в руки. Не дайтесь ошукати!

ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ В БРУКСЕЛІ.

Як відомо, під проводом президента Ліґи Народів, Павла Гіманса, розпочались литовсько-польські переговори в справі так званої Середущої Литви, з містом Вильною.

Литовська делеґація запропонувала від себе отсі умови:

1. Обопільне признаннє державної самостійности враз з усіми її наслідками.

2. Удержуваннє добрих сусідських взаємин між Литвою і Польщею.

3. Признаннє права ковнеської Литви до Вильни, Виленщини і Клайпеди, коли ся остання буде признана аліянтськими державами Литві.

4. Заґварантованнє прав національних меньшостий в Литві.

5. Заключеннє оборонної військової конвенції, а також торговельного і транзитового договору.

У відповідь на се делеґат польського уряду, проф. Ашкенази, заявив, що пропозиції литовської делеґації Польщею не є до приняття.

Становище Польщі опирається на отсих фактах:

1. Освободженнє Вильни і Виленщини зпід гнету большевиків — доконала польська армія.

2. Відозва Пілсудського з 22. квітня 1919 видана по заняттю Вильни польськими військами, ґварантує людности того міста право свобідної децизії що до своєї будучої державної приналежности:

3. Все населення тої території заявилося кількократно за прилученнєм до Польщі.

4. Ухвали польського сойму з 24. квітня 1919, 19. падолиста 1920 і 17. марта 1921, дотикають прилучення Віленщини до Польщі згідно з волею населення.

5. Національний склад населення Вильни і середної Литви виказує 63% польського населення, а тільки 1% Литовців.

Значить, коротко збираючи, польська делеґація відкинула пропозиції Литви, а домагається влучення середущої Литви до Польщі.

З поінформованих кругів доносять, що супроти такого стану справи, Гіманс виступить з новим проектом, який мав випрацювати анґлійський уряд в порозумінню з другими союзними державами, а який опирається на тій основі, що з середущої Литви твориться осібний, на взір швайцарської федерації, кантон, який враз з ковенським кантоном творять сфедерезовану литовську державу, з одним президентом республіки на чолі.

По вирішенню справи Горішнього Шлеска, та по вирішенню литовської справи, остається ще одинока справа Східної Галичини, над якої вирішеннем вже ведуться підготовні наради по кабінетах аліянтських держав.

БЕЗПОСЕРЕДНІ ЗНОСИНИ МІЖ ФРАНЦІЄЮ І НІМЕЧЧИНОЮ.

ПАРИЖ, 14. ..ервня. — Французький міністер знищених околиць, Люі Люшер вернувся сьогодня передполуднем з Німеччини, де він відбув нараду в місті Візбаден з німецьким міністром відбудови, Валдером Ратенавом. Він зараз удався на сесію міністерського кабінету здати звіт з розмови у Візбаден.

Міністер Люшер заявив перед кабінетом, що на розмові не прийшло до ніяких вирішень, але отворено дорогу для більше просторих пересправ між Парижем і Берліном задля ужитку німецьких матеріялів і праці на відбудову зруйнованої північної Франції.

Міністер Люшер має вдруге стрінути міністра Ратенава дня 24. с. м.

Др. Ратенав буде тимчасом кермувати бюром німецьких експертів (знавців), яке отворено в Парижі під проводом Берґмана і Вольфа. Се бюро буде в постійних зносинах з міністерією Люшера.

ХОТЯТЬ З КАЙЗЕРА РОБИТИ ГЕРОЯ.

ПАРИЖ, 14. червня. — Сьогодня вніс у французькому сенаті запит сенатор Діплянтієр в справі суду над бувшим німецьким цісарем. В тій інтерпеляції він питається: „Які заходи гадає поробити французьке правительство в справі виконання версайського мирового договору для поставлення перед суд бувшого німецького кайзера, Вільгельма Гогенцоллерна за його злочини проти людскости?"

Сенатор Діплянтієр домагався, щоби сейчас назначено день на його дискусію над його запитом.

Александер Берар, котрий заступав хорого голову сенату Льва Буржуа, заявив, що красше відкласти сю справу на час, коли в сенаті буде присутний премієр Бріян.

В часі заяви Берарда повстала велика буря в сенаті. Одні кричали, що пора зробити з кайзером конець, а другі, що є мудрійші справи до нарад аніж кайзер.

Запит виринув так несподівано ізза невдоволення серед Французів присудами німецького високого суду в Липску для суджения военних злочинців.

Вкінці сенатор Діплянтієр згодився на відложенне дискусії над своїм запитом на неозначений час.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ВЕЛИКИЙ СТРАЙК МАШИНІСТІВ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН, 14. червня. — В сей четвер заноситься на страйк 1½ міліона машиністів і звязаних з ними робітників. Роботодавці повідомили їх, що зменьшать їх платню з днем 15. с. м. Над сею справою відбулись уже спільні конференції в понеділок і сьогодня. Сподівались уже навіть, що прийде до порозуміння, але переговори розбились.

ПОМЕР ПОСОЛ, ЩО ЗА 44 РОКИ ПОСЛОВАННЯ НЕ ВИГОЛОСИВ АНІ ОДНОЇ ПРОМОВВИ.

БЕРЛІН, 14. червня. — Помер „Альберт Мовчаливий", як називали Німці старого парляментарного посла Альберта Горна. Помер він у 81 році життя.

Горн послував 44 роки безперервно. Заступав він свою родинну місцевість Ніссе. Протягом цілого свого пословання він не виголосив ані одної промови. Се було замітне тим більше, що він належав до правничої професії.

Одного разу його партія, католицький центр, наклонила його, щоби він поставив внесенне, аби правительство дало відповідь на один запит послів. Його партія хотіла, аби імя Горна бодай раз в його життю було записане яко бесідника.

Тоді Горн вийшов був на трибуну і зачав говорити:

„Я маю честь внести відповідь на запит" — казав він слабим голосом. Потім поправився і казав: „Маю внести запит про внесенне". Відтак третій раз ще пробував вже дуже слабим голосом і казав: „Маю честь поставити запит на відповідь"... На тім зупинився і більше не міг промовити. Зійшов тихо з трибуни і вернувся далі до своєї мовчанки.

Він послував до революції. Революція принесла часи балаканини, отже він не мав що робити в публичному життю зі своєю мовчанкою.

Його товариші циніки казали, що він був взірцевим послом для всіх послів у всіх парляментах в Европі.

ВАРЯТСЬКИЙ ПОДАТОК НА ВАРЯТСЬКИЙ ФАЙТ.

ПАРИЖ, 14. червня. — Жінка Жоржа Карпентієра, французького борця (файтера), котрий виїхав на файт з американським берцем Джеком Демпсі, який має бути дня 2. липня с. р. в Джерзи Сити, Н. Дж., зажурилась дуже, як їй сказали, що з $200.000, які він дістане за виступ в Джерзи Сити, має він заплатити податку до скарбу Злучених Держав більшу частину, а саме $115.000.

Жінка каже, що як чоловік поплатить дорогу туди і назад, побут в Америці, вправи, менаджерів і т. д., то з тих $85.000, які він дістане на руку, майже нічого йому не лишиться і він малощо тоді привезе для жінки і маленької донечки Жакеліни.

Вона питалась американських кореспондентів, які розмовляли з нею про файт в Джерзи Сити, чи є надія, що її чоловік виграє файт. Кореспонденти казали, що не знають, але додали, що на біржі в Ню Йорку заклади ідуть проти її чоловіка, та що Демпсі є небезпечний файтер, званий „убийником людий".

— Але він ще не вбив жадного чоловіка? — спиталась налякана молода жінка Карпентієра.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 ценітв.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

НА ГРІБ ІВАНА ФРАНКА.

Старокраєві ґазети доносять, що тлінні останки Івана Франка спочивають ще далі в чужому винайшленому гробі у Львові.

Досі ще не куплено і не побудовано окремого гробу.

Щойно тепер зачато на сю ціль збирати жертви.

Збірки треба посилати на адресу:

Краєвий Союз Кредитовий, Львів, Ринок 10, Галичина.

При посилці треба зазначити, що жертва призначена на гріб Івана Франка, або подати, що гроші призначені на вкладкову книжочку ч. 40.000, бо власне на сю книжочку впливають жертви на гріб Івана Франка.

Українці з Америки і з Канади повинні прилучитись до збірки, бо тільки їх жертви можуть прискорити доведеннє діла до кінця.

Могилу найбільшому синови Галичини, котрий служив цілому народови і оставив йому найбільші скарби, повинні поставити народні жертви.

КОНВЕНЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

В Денвер, в стейті Колорадо, отворено в понеділок, дня 13. червня, сорокпершу річну конвенцію Американської Федерації Праці.

Американська Федерація Праці се найбільша робітнича орґанізація в Америці. Є вона союзом робітничих юній. Зорґанізована в теперішній своїй формі в 1886. році, вона відограла велику ролю в історії американського робітництва. Вже само число робітників, зорґанізованих в Американській Федерації Праці, показує, який великий вплив мусить мати ся орґанізація. Так після справоздання, предложеного на конвенції в Денвер Виконавчим Комітетом, начальним адміністраційним тілом Федерації Праці, в ній є тепер 3 міліони 906 тисяч 528 членів, отже близько чотирох міліонів членів. (Правда, в попереднім році виказано понад чотири міліони членів, але сю малу знижку пояснюють безробіттєм.)

З числа членів не виходить ще, що орґанізація опирається на членах. Чоловік не може бути членом Федерації Праці. Вона опирається на промислові юнії, з котрих кожда орґанізує робітників певного звання, „трейду". Всі місцеві юнії одного ремесла стараються лучити в одну „національну" орґанізацію, і з таких загально-американських орґанізацій складається Федерація Праці. Навіть місцеві юнії являються членами Федерації Праці лише винятково.

Ся власне орґанізація, хоч становить великий поступ супроти попередних способів робітничої орґанізації, почала послідними часами виказувати певні хиби: підчас страйків, приміром, робітники одного ремесла виходили на страйк, а тимчасом робітники другого ремесла з того самого промислу працювали далі, перешкаджаючи в той спосіб страйкарам виграти страйк. Через те послідними часами слідно в рядах Федерації Праці рух за зорґанізованнем робітників після промислів: значить, приміром всі зелізничі робітники малиб бути зорґанізовані в одну юнію, а не як досі, машиністи осібно, а кондуктори осібно, а брейкмени ще осібно, а свичмени собі і т. д.

Друга справа, яка викликує усе горячу дебату в рядах Федерації Праці, се справа участи орґанізації в політиці. Набравши досвіду з історії давнійших юнійних орґанізацій (приміром, з історії впливової колись орґанізації „Рицарів Праці", яка погибла межи инчим через участь в політичній діяльности), Американська Федерація Праці держиться здалека від політичної діяльности. Тимчасом події дня товкають її все на дорогу політичної діяльности. В рядах Федерації Праці росте соціялістичний рух, котрий стоїть за тим, щоби робітники зорґанізували свою політичну партію та виступали при всяких виборах як осібна робітнича партія. Старі провідники Федерації Праці противляться сьому рухови, але колись вони будуть мусіли піддатися сій новині, бо вона становить поступ в історії робітництва.

Як колись наступить зміна в внутрішній орґанізації Федерації Праці і в її зовнішній політиці, то се ще не буде значити, що Федерація Праці через те розіб'ється. Американський робітник, як всякий політично дозрілий чоловік, не такий скорий до розбивання орґанізацій, які треба було десятками літ будувати. Він змінить її методи та цілі, налле нового змісту в давну форму, але давну форму задержить. Здоровий розум американських робітників се найкраща підпора їх орґанізацій.

ГАЛИЦЬКИЙ УРЯД І ВСЕУКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА.

Віденська часопись „Український Прапор" містить отсю статтю яко відповідь на польську радість, що Українське Правительство Галичини „упало":

Ніколи нам на думку не приходило заниматись ординарними випадами і лайками польської преси та ефіяльтівських ґазеток „Рідний Край" і „Обнови", які майже щодня сиплються на голову президента д-ра Петрушевича, або на поодиноких членів Галицького Уряду, д-ра Костя Левицького, д-ра Витвицького, і др.

Сей, після польської преси „узурпаторський уряд", допроваджує польську пресу і польських політиків до божевілля.

В краю на силу хотять вони переконати українське населеннє, що Галицький Уряд — се „еміґрантські банкроти", з якими ніхто в політичному світі не рахується і рахуватись не буде.

Та мимо того польська преса має якийсь панічний страх перед тим „збанкротованим" Галицьким Урядом, і доперва тоді почувала би себе спокійною, а „Всходню Малопольску" забезпеченою, якби вдалось їй в якийнебудь спосіб той Уряд десь зґладити.

Сим разом польська преса торочить і навчає своїх читачів, що Галицький Уряд аж тепер раз на все провалився (після її рахунку мабуть чи вже не 50-тий раз), а то ізза розвязання Всеукраїнської Національної Ради.

Можемо орґани польської преси і польську публичну опінію заспокоїти щодо того, що:

1. Галицький Уряд ніколи і ніде не вязав галицької справи і Всеукраїнською Національною Радою. Таксамо рішаючі круги антанти (аліянтів) відріжняли обі справи до тої міри, **що коли В. Н. Рада вислала м. і. резолюції в галицькій справі, то наспіла відповідь, що в галицькій справі компетентний Галицький Уряд, а на всі інші справи не дано взагалі жадної відповіди.**

2. Гал. Уряд самий і через свої окремі закордонні дипльоматичні представництва послідовно продовжав і продовжає свою акцію над визволеннєм східно-галицької території з польської неволі та нечуваних у культурному світі мук, — і сеї праці не перестане так довго, **поки Галичина не буде вільною і самостійною державною одиницею.**

3. В орґанізації В. Н. Ради брали також участь Галичани і Буковинці, а то в тій ціли, щоб допомогти справі Великої України, яку заприязнений з Польщею уряд Петлюри загнав у безвихідне положеннє.

4. Розвязаннє В. Н. Ради не могло ніяк вплинути і не вплинуло на заходи й акцію Галицького Уряду, що найлучше знають польські офіціяльні чинники.

Ми сподіємось, що недалекий вже час, коли та невсипуща праця серед тяжких матеріяльних недостач принесе бажаний успіх і користи, не лиш для українського народу, але для всіх національних меньшостий, а тимсамим і для польської меньшости, у Східній Галичині.

Аж до того часу всякі напасники з „Поранної", „Вечорної", „Курієрів" та інших, і їх помічники, Яцкови і Твердохліби, не перестануть брехати і лаяти... Значить: їдемо, коли собаки брешуть!

Одноцільного нашого національного фронту в краю не зломила Польща ні мордами ні тортурами;—не зломить і плюгавленнєм у польських орґанах одинокого нашого леґального державного центра Галицького Уряду у Відні, яким вважає його все українське населеннє Східної Галичини.

ПРИЧИНА ПОСЛІДНИХ НЕУДАЧ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

(Докінченнє).

Умови національного відродження і скорого поширення національної думки, як не в цілій масі народній, то бодай в просвіченій частині народу, були в Східній Україні о много користнійші ніж в Галичині. Галичина ще за Хмельницького втратила решту двигарів національної думки. В Гетьманщині ще півтораста років після того була їх велика сила. Поколіннє другої четвертини 18-сотих років на Подніпровю було тільки одним віком людським відділене від покоління, що боролося за українську державність; ще жили діти учасників і свідків сеї боротьби, були ще цілком свіжі спомини. В Галичині не лишилися про сю боротьбу ніякі спомини, бо від тої пори, була участником бортоьби і боевищем, уплив вік чотирех поколінь. На Подніпровю, скрізь, де глянеш, де станеш, на земли і під землею, попадеш на якусь памятку з часів боротьби козацтва за волю; з часів повної вольної волі. Традиція сих часів гомоніла на Подніпровю в живій пісни народній. Славу козацьких героїв голосили бандуристи, кобзарі. Німець Боденштед писав: „Сонце слави українського народу зайшло, але память її встає в його піснях, як блідий місяць у літній ночи. Се відблиск величавости дня, що був. Пісні народа України живуть від покоління до покоління і розказують дітям про діла батьків". Та не лиш те. Східна Україна мала і до нині має безліч помяток і пригадок своєї державности з часів княжих. Галичина памяток з часів козаччини не має ніяких, з часів княжих хиба лиш польський костел в Галичини, що в княжих часах був українською церквою, і у Львові дзвін від князя Любарта. На Подніпровю скоріще могли знайтися люди, котрі обличили би московських фальшівників нашої бувальщини. Там лекше було навчити загал народний „чия правда, чия кривда і чиї ми діти", бо апостоли правди мали змогу вказувати на численні памятки, докази сеї правди. В Галичині тяжко було правду відкрити, ще тяжше поширити її. На Подніпровю була більша сила народу, було більше людий до роботи. Національні робітники на Подніпровю не боролися з таким браком гроша, який в Галичині не про одну роботу й думати не позволив. Та про те вислід освідомляючої національно роботи був на Подніпровю ще марнійший, ніж в бідній, пребідній Галичині: бідній жерелами і памятками історичними, бідній людьми, бідній хлібом і грішми. Галичани виховалися на чистих і повних націоналістів, бо не роблять ріжниці між державністю польською і московською. В Надніпровю майже вся свідома національно інтеліґенція любить і ненавидить односторонно. Для неї лише Москаль страшний. Поляк в очах Дніпрян був взірцем лицарськости і шляхотности; є ходячою справедливістю. Будучи ворогами державности московської і не віручи в можність власної держави, більшість Українців Подніпровя мріла про райську будучність України під ангельськими крильми шляхотного „братнього" народу польського.

Ненамолотність і деякі лихі наслідки роботи східноукраїнських апостолів національної думки мали ще одну свою причину, якої не було в Галичині. Колодою прикованою до ніг Дніпрового орла, котра, хоч він з усеї сили лопотів крильми, не дала йому підойматися високо в гору, був абсолютизм царату з його тяжким жандармсько - поліцейським правлінням. Не лиш він сам гамував похід українського воза тріюмфального. І не так він сам, як викликана ним загальна, завзята, просто страшна боротьба проти него. Кожда чеснійша душа українська, що відчувала несправедливість державного ладу в Росії; кожда характерна одиниця, котра уважала святим своїм обовязком звалити сей лад; кождий завзятійший і енерґічнійший, що не жахався дати за свою думку своє життя — ішов в революціонери, валити несправедливий, кривдячий всіх і вся державний лад. Був ним вихований в історичних традиціях свого народу Поляк, або Литовець, то він поруч того не забував, що одною з несправедливостий державного ладу російського є також пановання Росії над його землею. Українці, не виховані в повній традиції власної державности, забували, що їх обовязок — не лиш валити абсолютну монархію і недемократичну орґанізацію держави, але й пановання сеї держави, хоч би демократичної, над українськими землями. Хоч між ними були й люди свідомі національної окремішности Українців, то вони в розгарі страшної боротьби з царатом, і силкуючися до сеї боротьби дістати поміч народної маси, думали: „Насамперед горожанська воля! Насамперед рівність горожанських прав в рамах Росії і добробут народної маси! Скоро се буде, то й Україна дістане таку правно-державну позицію, яка обезпечить її національне життя і національний розвій". Всі характернійші, завзятійші і меткійші Українці, всі чеснійші (!) Українці, що свідомо важили своїм життєм, ішли в революціонери, не брали ніякої участи в боротьбі національній, і потапали в мори — московськім. В Росії також національна думка українська була революційна. Отже роботу для України треба було доповнити небезпечною для робітника конспірацією, треба було доповнити методами революційними. Але коли всьо демократичне, живе, сміле і чесне (!) опинилося у всеросійськім війску революціонерів, то в національнім таборі українськім полишалися політичні і суспільні реакціонери і консерватисти, шкаралупники, труси і люди без енерґії, котрі не уміли поборювати трудноcтій, або не мали охоти опинитися в Сибірі чи в каторзі. Отсей консерватизм, часто й політична та суспільна реакційність більшости українських націоналів ще більше відпихали від них і від української справи буйну, зреволюціонізовану молодь. Коли російські революціонери поборювали всякі перешкоди ставлені пропаґанді їх думок, то могли, омного менші перешкоди і не так небезпечні, побороти також українські націонали. Могли бодай ліпше зорґанізувати пропаґанду української думки друкованим словом. Але се слово треба було видрукувати в тайній друкарни або за кордоном і спровадити контрабандою, за що мож було попасти в руки жандарма. Таких смільчаків між націоналами Подніпровя не було, отже вони й не богато могли зробити. Також час по р. 1905, котрий поширив права друкованого слова, ще й до того уможливив пропаґанду українства з лавок державної думи, не богато причинився до поступу української думки. Не богато, бо національна програма Дніпрян була безкровна і бездушна: не була збудована на традиціях української державности, і не була оживлена споминами славної боротьби за її відбудову.

В. Будзиновський.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Георгія, від. 239, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться о 12-тій годині в неділю, 19. червня, в гали У. А. Горожан під ч. 822 Френклін ул. На порядку нарад будуть важні справи, а також звіт контрольної комісії. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — І. Жмутин, предс.; Н. Волос, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 241, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться о 2-гій години пополудни в неділю, 19. червня, в гали Базар під ч. 155 Віллард Аве. На порядку нарад звіт контрольної комісії. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — М. Пшоновський, предс.; М. Свідер, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. „Українська Січ", від. 282, повідомляє, що мітінґ відбудеться о 2-гій години пополудни в неділю, 19. червня в гали У. Н. Дому під ч. 409 Н. Ґедес стр. Всі члени мають на тім мітінгу явитися. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Н. Трач, предс.; І. Каменюк, секр.

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 90, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 19. червня, в гали церковній. На порядку нарад є справа фотографії і справа дітий Союза та опікуна. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — М. Дудун, предс.; І. Чепа, секр.

АЛТУНА, ПА. Бр. Непор. Зач. Пресв. Діви Марії, від. 145, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться о 3-тій години пополудни в неділю, 19. червня, в гали церковній під ч. 2320—21st Ave. На порядку нарад будуть важні справи до полагодження. Будеться принимати членів до У. Н. Союза і до братства. Неявившийся член підпадає під кару. — П. Патроник, предс.; І. Олексин, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Василія, від. 229, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 19. червня, в гали церковній при 7-мій ул. На порядку дневнім звіт контрольної комісії. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — М. Коцюпка, предс.; В. Тарас, секр.

З УГОРСЬКОЇ УКРАЇНИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Ужгород, дня 10. мая, 1921.

Перед кількома днями, бо 6. с. м., донесли часописі, що димісія внесена тутешнім ґубернатором д-ром **Григорієм Жатковичем** принята в Празі. Приняв її президент чеськословацької републики др. Тома Масарик.

Отся димісія важна подіями, що її попередили, супроводжали і які по ній послідують, тому займуся нею.

В світовій війні піднявся український народ в бувшій Росії і бувшій Австрії зі збруєю в руці, щоби здобути собі свою власну державу. По всіх наших землях поллясася кров наша та наших ворогів, українські кости розсипалися по цілому світі. І могили. Та мимо всім жертв досі не здобув собі наш народ ні над Дністром, ні над Дніпром своєї держави, а боротьба, хоч хвилево ніби й притихла, прибрала иньші форми і ведеться далі. Одно Закарпаття, малий кавалочок нашої землі на південь від Карпат, що віками був під Мадярами, досі вийшов найліпше зі світової війни. Без боротьби досталася ся країна на основі умови в Філядельфії в 1918 р. до Ческослов. републики як **автономна** одиниця зі своїм ґубернатором і соймом.

Про сю країну в нас з кінцем 19-ого віку мало знали, се був край в якім Мадяри придусили все національне і культурне життя. Драгоманів назвав сю країну „нашим найменьшим раненим братом". Та сей „наш найменьший ранений брат" вийшов покищо зі світової заверухи як найліпше. Цілком як у казці, де два мудрі брати не дістають королівни, а здобуває її той, якого всі вважали упослідженим...

Але не все складається так, як се чоловік задумає.

Коли Мадяри довідалися про то, що американські Русини сеї країни з др. Г. Жатковичем на чолі умовилися з д-ром Масариком в Філядельфії в справі автономії сеї країни в межах Ч. С. Р. — Мадяри і собі надали сій країні автономію. Так повстала „Руська Країна". Але народ вже не вірив Мадярам і от Руська Національна Рада в Густі рішає звернутися з початком 1919 р. до Західно-Укр. Нар. Реп. з просьбою о поміч і злуку. Перед Укр. Нац. Радою в Станиславові зявилися в січні 1919 р. делеґати Закарпаття, їх принято гучними оплесками і зі слезами в очах! Вже було ухвалена злука Західної У. Н. Р. зі східною, тепер до цілости прибував найменьший ранений брат. Давні сни і мрії наших дідів та батьків сповнялися на наших очах.

Але Зах. Укр. Нар. Република, що вела війну з Поляками, не була в силі на стало обсадити війском сеї країни. Умову філаделфійську затверджено тимчасом в Сан Жермені і Закарпаття знайшлося в рамах ческої держави.

Утворено Директорію, в її склад увійшов др. Григорій Жаткович як голова, кромі нього о. Августин Волошин, др. Юлій Бращайко, Евген Пуза, др. Юлій Гаджеґа і др. Торонський. Директорія мала занятися уряджениям застереженої в умові автономії і з кінцем 1919 р. зявився в тій ціли др. Г. Жаткович та иньші члени директорії в Ужгороді. Але тут вийшло не те. Директорія попала відразу **в опозицію до Чехів.**

Сей факт ріжно осуджувано в розмовах та в печаті. Я хотів би його вияснити; тут не поможе ні гнів, ні злість, ні обурення, а треба дослідити, чому сталося саме так — а не інакше і які причини зложилися на те.

Отже найперше і найважнійше: то що ділялося віками і що сталося — ні за рік, ні за два не зміниш. Ся країна була віками під впливом Мадярів. Ще в 10 віці належала мабуть частина Закарпаття до держави Володимира Великого, що володів в „матері руських городів" — в Київі. Потім в часах галицького короля Льва сина Данила в XIII віці також належала коротко ся країна до галицько-волинської держави, але звичайно: се було давно, тай що значить сей короткий час проти тисячки літ? А як виділи Мадяри? Вони, приблуди в Европі, на Угорщині заняли найбільше урожайні поля і стали мадярщити немарські народи. Найсильніще виявилася мадяризація по 1867 р., та знов найбільше улягли тій мадяризації наші Руснаки. Иньші народи Угорщини, як Словаки і Румуни, ставили опір мадяризації, нашіж піддалися одірвані од пня. Найперше улягла мадяризації інтеліґенція мійська і сільська (попи), опісля інтеліґенція покинула народ, його мову, його звичаї, його пісні. „Ми Мадяри! — ми не Руснаки, бо ту мадярська земля!" — говорено скрізь. Народ опинився без інтеліґенції і попав в темряву. На нього насіли Жиди. Наш народ заселює тут головно гори, земля в горах меньше урожайна, Жиди підступили до народа з лихвою і з палинкою (горівкою) і побіч темряви стал оширитися в спосіб застрашаючий й пиянство. В горах з біди, а долами з розкошів: є своє вино, своя сливовиця. Серед тих тяжких відносин зачалася еміґрація до Америки. Еґан, який був висланий з Будапешту около 1907 року, щоби дослідити економічно-господарські відносини, серед яких жиють Руснаки, ствердив, що найважніщими причинами нужди є Жиди і палинка (го-

рівка), та що коли угорська держава не змінить свого способу поступовання супроти Руснаків, мож предсказати час і годину, коли се племя вимре до ноги... Духова культура сеї країни також була дуже низка. По перших пробах національного відродження з початком 19 віку, по пробах М. Лучкая Довговича та Духновича — настав застій. По 1867 році здавалося тутешнім Українцям, що їм цілком не треба творити своєї власної культури — бож в Росії вони мають вже всю „рускую" культуру і літературу готову, а тільки потребують її перебрати... Так писав „Світ" в 1867 році. Зачалося перепечатування російських творів та їх переоблювання. Виступали письменики, які писали не для людий сего світа, ні не про відносини, серед яких жили, їх теми були з біблій, або мадярської історії (Уріель Метеор). Чужі народови, до того писані язичієм. Се письменство як чуже народови так і пропало бесслідно, вже нині по 50 літах ніхто його й не знає. Писали батьки по кацапськи — сини перейшли до мадярщини. — І на політичнім полі був застій. Ще в 1848 р. була тут ідея Адольфа Добрянського збудувати автономну країну при помочі Австрії і російського війска, але од того часу по 1918 рік — отже 70 літ! — **не зродилася тут жадна політична думка, тутешні Руснаки не творили жадного політичного сторонництва,** а на їх території вибирані посли до парляменту в Будапешті входили як Мадяри в мадярські сторонництва.

Такі були тут економічні, культурні та політичні відносини до світової війни. Правда одно треба тут іще згадати: проти тої змадярщеної інтеліґенції та проти модярського режіму стала серед народу коротко перед війною будитися реакція, отся реакція прибрала форми: релігійної боротьби, в Мармарощині стало ширитися православє. Справи не треба уважати чисто релігійною, бож не так ходило мужикови о питання походження святого духа, як о то, щоби позбутися попів-Мадярів, зависимих од Мадярів, а дістати правдиво „руських" або „русских" — не мадярських. Коротко: ся одна релігійна боротьба була одним одиноким свідоцтвом, що народ іще не згинув, а дає проблиски життя, думає, гадає, розважає про себе.

Отся країна, „отсей найменьший ранений брат" дістав нечайно, несподівано волю-автономію. Як згадано висше, з кінцем 1919 р. установлено „Директорію Підкарпатської Руси", яка мала зачати будувати ту автономію. Будувати? — але де був матеріял, з якого та для якого треба було будувати? На кім було опертися? Де фундаменти? Але де були і будівничі, що зналиб що та як будувати. Др. Г. Жаткович вихований в Америці, де мало брав уділу в політичнім життю — і не знав тутешніх відносин. Люде що стали йому до помочі — се все люде доброї волі, але всі ставили щойно перші кроки в політиці. При кінці 1919 року вони ще не знали: хто вони саме є: великороси, чи малороси, чи якісь осібні Карпатороси?! Отже ще **самі проводирі** не були вирішили, хто вони є, а де ще до того, щоби се відчули — а де-де щоби утворити політичні партії?! І то не утворити ті партії згори, бо то не штука, а творилися організувати з долу!

Підчеркую се, що тут найперше була автономія, посім була директорія, яка мала ввести в життя сю автономію, а щойно по сім всім стали члени директорії застановлятися й вагатися: чи вони Москалі — чи Україні, чи може ні одно ні друге — а Карпатороси... І була вже автономія і директорія — та ще не було жадної партії! От: найменьший ранений брат — тай годі!

Я сказав би коротко: тутешні Українці дістали форму автономії; директорія мала виповнити її змістом, але директорія не вміла і не могла ту форму виповнити змістом — бо того змісту не мала. І от тоді сталося то, що в даних відносинах могло і мусіло статися: автономію стали виповняти змістом Чехи і Мадяри. Чехи прийшли і не бачучи здібности до реальної праці у директорії — самі стали занимати місця. „Ви не маєте сил — ми вам все урядимо..." І стали уряджувати. На похиле дерево і кози скачуть. Мадяри з початку поставилися пасивно до автономної Підкарп. Руси, ще не могли погодитися з дійсностю, а далі бачуть, що з Будапешту не приходить поміч — і самі стали домагатися автономії Пік. Руси.

І от вийшло в дійсности таке: всі уряди мають майже виключно чеський характер, руська інтеліґенція далі говорить по мадярськи — щож мала робити Директорія Пікарп. Руси? Вона перейшла **до опозиції,** стала в опозиції до управи Підкарп. Руси. В тім часі (початок 1920 р.) виїхала Директорія до Праги, де предложено протест проти чеського урядовання і поступовання на Підк. Руси. По довгих, кількамісячних торгах стала згода, директорію розвязано, а призидент директорії др. Г. Жаткович став ґубернатором Підк. Руси. Його власть була однак вже в самім зародку обмежена. Та мимо сего на Підкарпатській Руси говорено: як прийде ґубернатор, ми зробимо то і то! Як прийде ґубернатор буде автономія і т. д. — говорено часто по дітвацьки як колиб справді ґубернатор без власти міг що зробити?! А хоч би і мав власть, на які річи він уживби її, на великі, чи — як се було потім — на дрібні та пусті?!

Каменецький.

(Конець буде).

ГРИВНЯ І МАРКИ.

За українську гривню платять в Чернівцях у вільній торговлі 5 до 8 бань, се значить 50 до 80 австрійських сотиків, отже — більше ніж одну польську марку. Довоювалася Польща своїми „орлентами" й грабіжництвом: польська валюта конає, а за нею може сконає й нова тюрма народів — Польща.

СМЕРТЬ ВЄРИ ЗАЗУЛІЧ.

Щойно на днях прийшла до нас вістка про смерть Вюри Зазуліч, яка ще 1919 р. померла в Петербурзі. Свого часу доконала вона атентату на ославленого шефа царської поліції Трепова, якого тільки зранила. Суд засудив її на засланнє на Сибір; по дорозі, одначе, улегчено їй втечу за границю, де вона пробула до 1905 р. Підчас свойого побуту в Швайцарії, перебувала Вюра Зазуліч в крузі знайомих Крапоткіна, з яким разом редаґувала літературно-суспільний журнал. Вернувши по революції в Росію, виступила явно проти большевиків, через що її кількакратно арештовано. Померла в крайній нужді.

ІНСТИТУТ ДЛЯ СХІДНОЇ ЕВРОПИ В ІТАЛІЇ.

В Римі заснувався був Італійський Інститут для Східної Европи, з метою поширити на цілком науковій основі знайомство з тою частиною Европи.

Інститут відкриє спеціяльну бібліотеку, читальню, зорґанізує виклади; видавати-ме місячний журнал. Артикул про Україну для першого числа журналу пропоновано написати Ф. Савченкови, бувшому в 1915-16 рр. лекторови в Римському університеті.

Тимчасова адреса Інститута, куди всі українські видавництва і часописі проситься надсилати свої публікації є така: Prof. Festa, Instituto per l'Europa Arientale, 80, Piazza Foro del Traiano, Roma Italia.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

ELIZABETHPORT, N. J.

Заходом **Української Банди** буде устроєний **БАЛЬ в суботу, 18. червня 1921 р.** в Lutwin's Hall, 69 So. Park St., Elizabethport, N. J. Початок о годині 7-ій вечером. Вступ 30 цнт. Весь дохід призначений на піддержанне Української Музичної Школи в Елізабетпорт, Н. Дж. 39-40

На сей баль запрошуємо всіх Українців з місцевости і околиці. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ.

НАДІСЛАНЕ.

Щоби познакомити український загал читачів сеї часописи з характером бизнесу компанії Генрі Л. Догерті і Ко., котра веде тепер у всіх чужомовних часописах кампанію розпродажи дуже корисних шерів, опертих на певній запоруці в двоміліоновім реальностевім предприємстві в місті Ню Йорку, понизше подаємо статю в анґлійській мові, яку надіслано з канцелярії сеї компанії.

Компанія Генрі Л. Догерті і Ко. подає в сій часописи свої оголошення від ряду чисел і буде продовжувати сю кампанію через недовгий час. Щоби вірно представити діяльність сеї компанії, яка розвинула кампанію продажи шерів, опертих на певній запоруці і на корисних дивідендах, управа її старається познакомити всіх інтересованих у кориснім льокованню гроший, і на доказ своєї солідности і величавої предприємчивости, вона представляє в понизшій статі свою діяльність на других полях промислу. Одною з найновійших чинностий сеї компанії, якою вона оперує вже від довшого часу, є інвестованнє великого капіталу у власні велитенські будинки, находячіся в бизнесовій части міста Ню Йорку, серед світових банків, біржи, експресових, експортових і імпортових компаній. Будучи властителями великих будинків, вона винаймає льокалі в її будинках для найбільших і найбогатших фірм, числячи їм великі ренти за винаєм.

З тих кольосальних приходів ся компанія є всилі платити високі дивіденди тим особам, котрі є надоситьзасібні, щоби ульокувати свої гроші на певне і безпечне предприємство.

Поширяючи свою діяльність на поли реальностевім, ся компанія уважала за відповідне звернутися до загалу еміґрантів, які в сім краю поселились і в значнім числі приняли горожанство, розвинула свою велику кампанію у всіх чужомовних часописах для розпродажи своїх шерів званих „преферд стак", які приносять сталу забезпечену дивіденду на 6%, а кромі сего компанія виплачує 2%-ову дивіденду осягнену з надвижки 4%-их шерів з „коммон стак", що разом забезпечує властителеви „преферд" шерів 8% річного доходу.

Обширні оголошення про сю продажу шерів появляються зчаста в сій і других часописах і кождий хто заінтересувавбися купном сих уділів, нехай по прочитанню оголошення ужие поданого у них купону і зашле на адресу компанії. (Огол.)

HENRY L. DOHERTY & COMPANY

How many people know that the combined assets of the various companies controlled by Henry L. Doherty aggregate over $950,000,000; that the number of persons who have invested in the securities of these companies reaches nearly 100,000; that the combined net earnings of these various companies last year totalled over $36,000,000.

In fact, Henry L. Doherty & Company is one of the largest investment houses in the world. In addition to their banking business their interests include irrigation projects in several sections, the resalvaging of farm lands in Louisiana, the development of timber tracts in North Carolina, the control of the Cities Service Company which embraces 105 subsidiary companies which in addition to a gigantic oil production, serves 550 communities located in 22 states and Canada with natural gas, electric light and power, street car transportation, etc., etc.

This one company alone markets every year approximately 50 billion cubic feet of natural gas from 2000 wells. Its gas mines if placed end to end would reach from San Francisco to Europe.

The electricity sold by it during 1920 would supply Manhattan Island with light and power for all general purposes for 9 months.

Its street railways during 1920 carried 112,964,771 passengers—a ride a piece for the entire population of the United States and an extra ride for the people of California and Massachusetts thrown in.

Its oil output during 1920 was 15,600,000 barrels utilising 1,000 miles of pipeline and 2500 tank cars. Its oil output exceeds that of the entire British Empire including all sources under the control of Great Britain. Its oil properties are located for the most part in the Mid-Continent area of the U. S., but it owns wells in Mexico and an oil area of approximately 800,000 acres in Colombia, South America. Its refineries have a capacity of 30,000 barrels of crude oil a day.

In operating its Mid-Continent area it has its own telephone and telegraph system—2000 miles of telephone circuits and 2,075 miles of telegraph circuits.

Naturally it employs a large army of employees to operate these vast holdings. It numbers nearly 20,000.

Yet this great organization of Henry L. Doherty & Company functions perfectly like a gigantic piece of mechanism. Every man in it is trained for his individual job, from the President down to the humblest office boy. The Company maintains three technical schools in which employees are given special instruction in expert work. Employees outside the school attend courses of lectures on various subjects delivered by well known educators especially engaged for the purpose. There are instructors in welfare work and fraternal good fellowship in earnestly cultivated among the employees. The *Doherty Mens Association* is a large organization with branches in many states. Much attention is given to athletics. A number of publications are issued by the parent organization notably the *Doherty Daily News. The Investment Bulletin* (weekly) and the *Doherty News* (monthly magazine). Several weekly papers are issued in various oil fields where the company operates.

All of which gives some idea not only of the tremendous character of the Doherty enterprise but how it is that an organization that began with a staff of seven men in 1905, was able last year to show combined net earning of over 36,000,000 and have one of the Companies alone controlled by them—the Cities Service Company—earn, from October 1, 1910 to Janury 1, 1921, over $100,000,000 applicable to payment of dividends reserves and surplus. During this period, this company paid out over $50,000,000 in cash and stock dividends to their stockholders.

К. Поліщук.

ПАЛІЄВА ШАБЛЯ.

(З книжки українських леґенд „Скарби віків").

(Докінчення).

Це діялося, мої любі, ще в ті часи, як люди наші, нестерпівши над собою глуму панів, стали робитися гайдамаками і стали боротися за таку волю, щоб усі були вільними людьми і добрими господарями і щоб не було в нас чужих панів, які вважали-б нас за своїх наймитів та підданих. Тоді навколо Хвастова були ще великі ліси. Столітні дуби та сосни переплітались в ґорі своїми вітами так густо, що через них ледве продиралися сонячні проміні. Про місяця або про зорі нічого й згадувати; їх в тому лісі рідко можна було побачити. А тому то й в ночі в тих лісах були такі темні, що й не уявити собі. Такі темні, як дно могили, лише з тією ріжницею, що в могилі панує смерть, а тут кипіло життя. В цих лісах були такі таємні закутки, куди звідсіль стягалися покривджені й поневолені люди і тут робилися не тільки тільними, але й справедливими суддями над своїми гнобителями... Йшли сюди з Волині, приходили з Поділля, діставалися навіть аж з далеких Карпат і всіх їх приймав та вітав старий козацький батько Палій, який прибув сюди із Запоріжжа і вславився тут своїми славними ділами. Хвастівські ліси дуже прислужилися йому в його справі, бо тільки в них він почував себе в своїй силі і тільки в них зростала й міцнійшала вона. Найбільше вороже військо не могло йому тут зробити щось зле, бо рідко хто так добре знав цей ліс, як знали Гайдамаки.

Нераз в гущавині цих лісів збіралися великі гайдамацькі ради, на які приїздили ватажки всіх окремих загонів і на яких батько Палій давав свої розумні поради, — як саме треба боротися з ворогами?... Одна така рада зібралася в самісеньку Великодню ніч. Пора була така горяча, що годі було гаятись. Тоді осква і Польща, з обох боків, так завзялися нищити нас, що й навіть Турки з того дуже дивувалися. На Запоріжжя не можна було надіятися, бо там уже також почали запобігати московської ласки, а тому приходилося якось самим визволятися. Радили до самої півночі. О півночі, як у Хвастові вже задзвонили на „всюнощну", над лісом зірвалася страшна буря з громом та блискавкою і то така велика, що не було чутно ні одного людського слова, як би там хто не кричав. Вирішили розійтися по землянках і як слід, стрінути Великдень, а на раду мали зійтися аж на другий день...

— Видно, що сам Бог так хоче!... — казали гайдамацькі ватажки. А тоді, коли всі розійшлися по своїх землянках, батько Палій покликав до себе ватажка Гната Голого і поїхав з ним до Хвастова на „всюнощну". Вже підїзджаючи до самого Хвастова, він нахилився до ватажка Гната Голого і сказав:

— Слухай, Гнате, сумна доля нашої Матері України і сумна вона не через нашу несилу, а через ту незгоду, що панує між нами. Кождий тепер шукає чужої помочі ,забуваючи за те, що часто ця чужа поміч, не тільки не дає нам користи, а ще й шкодить нам. Крім того, хиляючися так на всі боки, богато з нас уже так росхиталося, що на завжди стратили себе. Один пішов Москалям служити, другий до Турків найнявся, а третій Полякам запродався і зробився лютим ворогом для своїх-же братів. Подумати навіть страшно, не то щоб ще говорити про це!... Ось і я змагаюся, а чи добре я зроблю, то й сам не знаю... Тяжко мені зараз, старому воякові, що стільки літ служив свому народові, допустити його до такої неволі, яка жде його спереді, але що маю робити?...

Рясні сльози покотилися з очей батька Палія. Вороний кінь під ним сумно-сумно заіржав і прищулив вуха, наче перечував щось не добре.

— Не журися, батьку мій! — сказав Гнат. — Гайдамаки тебе не продадуть, а головами поляжуть за тебе...

Так що-ж з того Гнате?... От Хмельницький не такий був, та й то чим скінчилася його справа!... Гине наша Україна, падають останні борці за її волю. Нема тепер таких щирих сердець і горячих голов, як був Богун, Вигівський, Кривоніс та Джеджалій. Ой, не сила наша змагатися, не сила!...

Вже й так богато пролито мною крови — своєї і чужої, а користи ніякої. Час було-б і за свою власну душу згадати. Грішна вона, дуже грішна!... Оце, думаю, налагодити вам усю вашу справу, а сам піду до Межигірського Спаса молитися...

— Ой, не кидай батьку діла в цей страшний час! Як ми програєм свою справу, то тоді ніхто тебе й добрим словом не згадає!...

— Як мене й забудуть, так діла мої згадувати-муть!—сказав на те батько Палій. — Вас я не кидаю, але йду туди, куди кличе мене моє зболіле сумління. На знак того, що я завжди з вами, зоставляю ось свою запоріжську шаблю, яка перед святою Покровою святилася і не один десяток літ ворожою кровю кропилася... Візьми її і закопай на нашому гайдамацькому цвинтарі і нехай вона лежить там до того часу, заким серед вас не знайдеться такий, що виборе долю і волю для нашої Батьківщини. Тоді ця шабля прийде сама до його рук. До того-ж часу вона буде заклята і ніхто не сміє навіть доторкнутись до неї!...

„Ватажок Голий взяв від Палія шаблю, пішов скоренько на гайдамацький цвинтар і закопав її в першій, — яка тільки трапилась, — гайдамацькій могилі. А коли повернувся на те місце, де зостався Палій, то там уже не було його. Не було його також і у Хвастові в церкві, не заявився він і на другий день на велику гайдамацьку раду. Тільки через тиждень довідалися, що Палій гуляв у Київі на Подолі доси, доки в шиньках хватало горівки, а потім з музикою та піснями подався до Межигірського Спаса, де й залишився на віки вічні.

„Богато літ минуло з того часу, як сталося те діло, але память про його не зґине доти, доки буде стояти старий Хвастів і доки горіти-ме блакитно-жовтим огнем Палієва шабля в сирій землі. Кажуть, що як тільки Гнат Голий закопав її в могилу, як враз уся земля зайнялась блакитно-жовтим полумям і здригнулися всі могили і з них встали гайдамацькі кістяки, які присягнули перед небом берегти її в себе. З того часу, кождої великодної ночі, як тільки задзвонять на „всюнощну", на гайдамацькому цвинтарі спалахує Палієва шабля і в той час виходять зі своїх могил давно полягли за правду кістяки страдників-борців. — Вони ще й досі стережуть ту шаблю, щоб вона не попала до нечистих рук і з року в рік ждуть на того, хто має прийти, взяти шаблю і визволити Україну...

„Було богато таких, що шукали тієї шаблі, але ніхто не міг її знайти. Тієї шаблі добивалися Залізняк і Ґонта, про неї марив і Кармелюк, та все дарма... Полієва шабля ще й досі зостається заклятою і жде чистих рук достойного борця...

В той час почувся ґолос дзвону. Старий паламар підвівся з лави і сказав:

— Дзвонять уже на „всюнощну"... На гайдамацькому цвинтарі горить Палієва шабля. О, Боже, Прости і помилуй нас грішних!...

Дядько Свирид ніяково позирнув у мій бік і промовив:

— Підем, може... Дідусь уже скінчив...

Я, мовчки, встав з лави і взявся за шапку.

Заходьте завтра, любі мої! — заметушився старий. — Заходьте, то я ще вам і про стару церкву розкажу, як її гайдамаки будовали. То-ж справжня Паліївська твердиня!...

Попращавшись з паламарем, ми вийшли на двір і на хвилину заслухалися радісних звуків великодних дзвонів, якими була сповнена вся чарівна ніч — від пахучої весняної езмлі і аж до ясно-зоряного неба. Дятько Свирид, дивлячись в небо, так тихо і так чуло промовив:

— Боже! І що тільки діється під цим небом?!...

Я не сказав йому нічого.

1921 року, 17. квітня, м. Броди.

Клим Поліщук.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсею дорогою повідомляєся усіх Високо Поважаних п. Предсідателів і Членів Українських Злучених Товариств і Братств в Ню Йорку, що справу зібраних грошей в Українськім Дни в Злучених Державах, віддано дня 10. червня с. р. адвокатови, котрий судовою дорогою має покликати до відвічальности Український Комітет та Федерацію Українців в Злучених Держав.

В тій справі Комітет Українських Злучених Товариств і Братств в Ню Йорку, запрошує всіх тих Українців, котрі жертвували самі і збирали до пушок по улицях в Ню Йорку, зволять ласкаво прибути на загальні збори, котрі відбудуться **в пятницю, дня 17. червня с. р.** в гали Українського Народного Дому, 217-19 Іст 6-та вулиця в Ню Йорку.

На зборах буде присутний адвокат, котрому повірено сю справу.

Збори розпічнутся точно о годині 8.30 вечер.

ЗА КОМІТЕТ:

І. Федун, предс.; **І. Старик**, касієр; **А. Дацишин**, секретар.

МОЗАЇКА ЖИТТЯ.

„Кождий з нас є робітником мозаїковим", сказав Форбс — „а життє наше можна порівнати до мозаїки, котрої кожда частка є малою, знова цілість мозаїки випаде згідно до сего як получимо сі всі частини — мудро або наоборот". Лікарства суть також тою мозаїкою. Як що складники їх є знаменито дібрані, цілість буде таким визначним ділом, яким є Трінера Гірке Вино. Як що знова складники не є відповідно дібрані, цілість вийде зовсім противно, такою, яка є в підроблюваних других винах. Досконалість Трінера Гіркого Вина зістала устаденою по довголітних стараннях, студіях, пробах і досвідченнях. Складники Cascara Sagrada як також инші гіркі зіля і коріня, є не тільки мудро вибрані, але також їх рід є найліпший. Кождий терплячий наслідком ґазів в внутренностях, затверджень, недостаточного апетиту, болю голови і т. п., може уживати Трінера Гіркого Вина з повним довірем. Ваш аптикар або спродавець лікарств є достаточно заосмотрений в лікарства Трінера.